

1987, 27. listopadu – Sdělení VONS č. 706 „Další útok proti samizdatu – Ivan Polanský uvězněn“ o domovní prohlídce u Ivana Polanského, jeho vzetí do vazby a obvinění z trestného činu podpory a propagace fašismu a podobného hnutí.

Dne 5. 11. 1987 byla vykonána domovní prohlídka v bytě a na chatě Ivana Polanského, nar. 22. 3. 1936, technického úředníka ZTS Nová Dubnica¹, otce čtyř dospělých dětí, bytem Nová Dubnica, Hviezdoslavova ul. 961, okres Povážská Bystrica. Prohlídky, nařízené vyšetřovatelem odboru vyšetřování StB Krajské správy SNB v Banské Bystrici, prováděli kpt. Július Ištván, kpt. JUDr. Ján Brieda, npor. Ľudovít Hrnko, npor. Karol Smatana, npor. Ján Hyža, kpt. Ďurovský a František Straka, dodatečně též vyšetřovatel StB kpt. JUDr. Ondrej Karvačka. Bylo při nich odňato přes tisíc položek převážně samizdatové literatury, často ve více exemplářích nebo napsané na blánách, psací stroj, cyklostyl atd. – celkem si StB odvezla středně velké dodávkové auto písemností.² I. Polanský byl vzat do vazby (věznice MS v Banské Bystrici) a obviněn z trestného činu podpory a propagace fašismu (§ 260, odst. 1, 2a tr. z.) – hrozí mu tedy trest odnětí svobody od tří do osmi let.³

Jak vyplývá z výsledků domovních prohlídek, byl I. Polanský horlivým vydavatelem samizdatové literatury. V drtivé většině jde o literaturu čistě náboženskou, hojně však jsou zastoupeny též materiály Charty 77, různé texty V. Havla apod. Naneštěstí tímto způsobem rozmnožil i několik textů, týkajících se slovenských dějin první poloviny tohoto století (např. historické sborníky o Hlinkovi a Tisovi) – obvinění z trestného činu podpory a propagace fašismu se zřejmě zakládá na těchto několika samizdatech. Obvinění je samo o sobě kuriózní: inkriminované texty totiž nepropagují fašismus či rasismus, nýbrž se snaží prokázat (ať již přesvědčivě či nikoli), že zmíněným slovenským politikům byly fašistické a rasistické postoje cizí.⁴

Nelze pochybovat o tom, že I. Polanský je stíhán výlučně za svou aktivitu v oblasti náboženského i občanského samizdatu a že obvinění z „podpory a propagace fašismu“ je pouhou záminkou a provokací.⁵

Žádáme, aby byl neprodleně propuštěn z vazby, aby trestní stíhání proti němu bylo zastaveno a aby mu byly vráceny všechny odňaté písemnosti.⁶

Informace o Chartě 77, r. 10, 1987, č. 16, s. 13.

POZNÁMKY

¹ Ivan Polanský pracoval v n. p. ZŤS [Závody těžkého strojárství, používána též zkratka ZTS] Dubnica nad Váhom.

² Příkazy vyšetřovatele StB Krajské správy SNB Banská Bystrica npor. JUDr. Jána Hyži z 5. 11. 1984 k provedení domovní prohlídky u I. Polanského v bytě, rekreační chatě a na pracovišti a protokoly o jejich provedení jsou uloženy in: Archiv ÚPN, f. KS ZNB ŠtB Banská Bystrica, Vyšetřovací svazky, vyšetřovací spis k případu Ivana Polanského, sign. V 5395; protokoly o provedení domovní prohlídky v bytě a na chatě I. Polanského 5. 11. a 10. 11. 1987 viz in: LP, Sb. VONS, inv. č. 253, sign. I/1, kart. 41.

Malá část samizdatových písemností, které pracovníci StB zabavili Ivanu Polanskému při domovních prohlídkách, se dochovala ve vyšetřovacím spise, většina byla podle úředního záznamu údajně zničena v listopadu 1988. Úřední záznam viz in: Archiv ÚPN, f. KS ZNB ŠtB Banská Bystrica, Vyšetřovací svazky, vyšetřovací spis k případu Ivana Polanského, sign. V 5395.

³ Viz usnesení vyšetřovatele StB Krajské správy SNB Banská Bystrica npor. JUDr. Jána Hyži o zahájení trestního stíhání I. Polanského jako obviněného z trestného činu podpory a propagace fašismu a podobného hnutí podle § 260, odst. 1, 2 tr. zák. ze 6. 11. 1987. (Již o den dříve zahájil vyšetřovatel npor. JUDr. Hyža trestní stíhání ve věci spáchání tohoto činu, bez uvedení konkrétního obviněného.) Na základě dalšího usnesení npor. JUDr. Hyži z 23. 2. 1988 byl Polanský stíhán pro spáchání pokusu o trestný čin podpory a propagace fašismu a podobného hnutí podle § 8, odst. 1 k § 260, odst. 1, 2 tr. zák. Do vazby byl Polanský vzat na základě usnesení krajského prokurátora v Banské Bystrici (v zastoupení JUDr. Jozefem Ondrušem) ze 6. 7. 1987 s platností ode dne zadržení 5. 7. 1985. Tamtéž.

- ⁴ K vydavatelské produkci Ivana Polanského blíže LESŇÁK, Rudolf: *Listy z podzemia. Súborná dokumentácia kresťanskej samizdatovej publicistiky na Slovensku v rokoch 1945–1989*, Bratislava 1998.
- ⁵ Ivan Polanský byl StB sledován podle dostupných dokumentů, které jsou uloženy ve svazku s krycím názvem „Ivan“, již od konce 70. let. Dne 29. 7. 1986 byl zaregistrován spis prověřované osoby, který byl 10. 2. 1987 změněn na signální svazek. Definitivní scénář represivního zásah proti Ivanu Polanskému byl 4. 11. 1987 dohodnutý na schůzce, které se na pražském pracovišti Správy vyšetřování StB zúčastnili náčelník 2. odboru Správy StB Banská Bystrica mjr. Peter Čiampor, pracovník 5. odboru X. správy SNB mjr. Vítězslav Vylásek a pracovníci I. odboru Správy vyšetřování StB mjr. Jaroslav Jodas, pplk. Jan Trkovský a kpt. Jaroslav Murdych. Následně ve stejný den náčelník Oddělení StB Povážská Bystrica mjr. JUDr. Ľubomír Kačaljak podal návrh na zahájení trestního stíhání Ivana Polanského. Jako hlavní důvod uvedl vydání samizdatových sborníků *Historický zápisník: „Rozpracovaním akcie ‚IVAN‘ a vykonanou operatívnou dokumentáciou bolo zistené a potvrdené, že POLANSKÝ Ivan sa podieľa na tvorbe, rozmnožovaní a rozširovaní samizdatového materiálu ‚HISTORICKÝ ZÁPISNÍK‘. Tento samizdatový materiál svojim obsahom propaguje ideí fašizmu, klérofašistický režim tzv. Slovenského štátu a jeho predstaviteľa Dr. Tisu. Hrubo útočí proti socialistickému a štátnemu zriadeniu republiky.“* Archiv ÚPN, f. KS ZNB Správa ŠtB Banská Bystrica, svazek „Ivan“, arch. č. 29454 BB, reg. č. 17348. (Existoval ještě svazek nepřátelské osoby, který byl založen 6. 5. 1988, reg. č. 18859, jenž byl ala zničen; na II. Správě SNB v Praze byl od 14. 8. 1987 veden kontrolní svazek, reg. č. 34140, s krycím jménem „Ivan“, který byl 5. 5. 1989 zničen.)
- ⁶ K případu Ivana Polanského viz dále sdělení VONS č. 748, 767, 773, 777, 789, 791, 854 a 865, dokumenty č. 751, 770, 776, 780, 793, 795, 858 a 869; dále viz BLAŽEK, Petr: *Kauza Ivana Polanského (Sjednocení vydavatelů samizdatu v Československu)*, in: Jan Matonoha (ed.): *Život je jinde...? Česká literatura, kultura a společnost v sedmdesátých a osmdesátých letech dvacátého století*. Materiály z mezinárodní mezioborové konference uspořádané Ústavem pro českou literaturu AV ČR 13.–15. června 2001 v Praze, Praha 2002, s. 129–139; též TÝŽ: Výbor na obranu Ivana Polanského, in: Norbert Kmeť – Juraj Marušiak (eds.): *Slovensko a režim normalizácie*, Prešov, b. d. [2003], s. 206–221; viz též Polanského vzpomínky publikované pod názvem „Podzemka“ in: ŠIMULČÍK, Ján: *Svetlo z podzemia. Z kroniky katolíckeho samizdatu 1969–1989*, Prešov 1997, s. 77–108.